

Chiếc l-ọc ngà

(Nguyễn Quang Sáng)

A. Mục tiêu bài học.

1. Kiến thức : HS cần nắm đ-ọc.

- ✓ Hiểu, cảm nhận đ-ọc giá trị nội dung và nghệ thuật của tác phẩm. Thấy đ-ọc tinh thần yêu nước, chủ nghĩa anh hùng cách mạng, tình cảm nhân văn, nghệ thuật xây dựng tình huống truyện, xây dựng nhân vật, sắp xếp tình tiết, chọn lọc ngôn ngữ.
- ✓ Cảm nhận đ-ọc tình cha con sâu nặng trong hoàn cảnh éo le của cha con ông Sáu trong truyện.
- ✓ Nắm đ-ọc nghệ thuật miêu tả tâm lí nhân vật, đặc biệt là nhân vật bé Thu; Nghệ thuật xây dựng tình huống bất ngờ mà tự nhiên của tác giả.

2. Kỹ năng:

- ✓ Rèn luyện kỹ năng đọc diễn cảm, biết phát hiện những chi tiết nghệ thuật đáng chú ý trong mấy truyện ngắn.

3. Thái độ.

- ✓ Biết yêu quý trân trọng những con người lao động mới XHCN.

B. Chuẩn bị về ph-ơng pháp, ph-ơng tiện dạy học:

- ✓ Giáo viên: Soạn giáo án - Truyện ngắn Chiếc l-ọc ngà.
- ✓ Học sinh: Soạn bài theo câu hỏi - Đọc tóm tắt truyện.

C. Tổ chức các hoạt động của giáo viên và học sinh.

- ✓ *Hoạt động 1: Kiểm tra bài cũ: (6□)*

? Nêu chủ đề của truyện “ Lặng lẽ Sa Pa” ? Giá trị nội dung của truyện?

- ✓ *Hoạt động 2: Giới thiệu bài : (1□)*

Giới thiệu về nhà văn Nguyễn Quang Sáng sau đó dẫn vào bài.

✓ **Hoạt động 3: Bài mới: (1□)**

Hoạt động của giáo viên	Hoạt động của học sinh	Nội dung cần đạt
GV: Gọi học sinh đọc chú thích SGK/201. ? Nêu những hiểu biết của em về nhà văn Nguyễn Quang Sáng? ? Hoàn cảnh sáng tác truyện? GV: H-ớng dẫn học sinh đọc. - Chú ý giọng kể của tác giả (anh Ba: Mẫn thính, cảm động, buồn...). GV: Đọc-->Gọi học sinh đọc. ? Tóm tắt cốt truyện 8-->10 câu? ? Nhắc lại chú thích 1 - 3 - 4 - 8 - 14? ? Ph-ơng thức biểu đạt của văn bản ? : ? Còn có ph-ơng thức nào khác? ? Ai là nhân vật chính? Vì sao em xác định nh- vậy? ? Câu chuyện về tình cha con đ-ợc kể theo trình tự nào? ? Chuyện đ-ợc kể theo ngôi thứ mấy? ? Tình huống nào bộc lộ sâu sắc, cảm động tình cha con giữa ông Sáu và bé Thu? ? Diễn biến tâm lí và tình cảm của bé Thu trong đoạn trích có thể chia làm mấy giai đoạn? Đó là	- Đọc. - Đọc lập. - Nêu. - Nghe. - Đọc - Tóm tắt. - Phát hiện. - Phát hiện. - Lí giải. -Nhận xét -Nhận xét -Suy luận - Phát hiện.	I. Đọc - Tìm tiếp xúc văn bản *Tác giả, tác phẩm: - Nhà văn Nam Bộ nổi tiếng với nhiều thể loại truyện ngắn, tiểu thuyết, kịch bản... - Viết năm 1966 tại chiến tr-ờng Nam Bộ trong thời kì kháng chiến chống Mĩ. * Từ khó *.Tìm hiểu cấu trúc văn bản. - Tự sự. - Miêu tả, lập luận. - Ông Sáu, bé Thu-->câu chuyện xoay quanh 2 nhân vật này từ đầu đến cuối. - Thời gian. - Ngôi số 1 "tôi". - 2 tình huống: + Hai cha con gặp nhau sau tám năm xa cách, bé Thu không nhận ba, đến khi nhận ra thì ông Sáu phải ra đi-->Tình huống cơ bản. + Ở chiến khu anh Sáu làm chiếc l-ợc ngà và hi sinh. II. Đọc- Hiểu văn bản. 1. Nhân vật bé Thu. - Tr-ớc buổi chia tay, tr-ớc khi thừa nhận

những giai đoạn nào?		ông Sáu là ba. - Trong buổi chia tay, khi nhận ba thì ba đã phải ra đi.
? Bé Thu đã có phản ứng gì khi ông Sáu gọi mình là con và x-ting ba?	- Phát hiện.	a. Thái độ và tình cảm của bé Thu trong 2 ngày đầu.
? Những cử chỉ và tiếng kêu ấy biểu hiện cảm xúc gì của bé Thu?	- Nhận xét.	- Nghe gọi, con bé giật mình...
? Khi má bảo Thu mời ba vào ăn cơm bé Thu đã phản ứng như thế nào?	- Phát hiện.	- Con bé thấy lạ quá, mặt nó bỗng tái đi, vụt chạy kêu thét "Má..."
? Bình thường đó là cách nói đi-ọc dùng trong quan hệ như thế nào?	- Nhận xét.	* Lo lắng, sợ hãi. - Ngang bàng, suồng sã.
? Thái độ đó cho thấy bé Thu muốn tỏ thái độ như thế nào với mọi người?	- Suy luận.	- Nói trống không với ông Sáu. - Vô ăn cơm - cơm chín rồi...
? Trong bữa cơm, bé Thu đã phản ứng gì?	- Phát hiện.	- Không chấp nhận ông Sáu là ba. - Khi ông Sáu bỏ trứng cá to vàng vào chén nó: " <i>Nó liền lấy đĩa...tung toé ra cả mâm</i> ". - Khi bị ông Sáu đánh: " <i>Nó nhả xuống xuống, sang nhà ngoại mách với ngoại và khóc</i> ".
? Phản ứng ấy cho thấy thái độ của bé Thu đối với ông Sáu như thế nào?	- Nhận xét.	- Cự tuyệt quyết liệt.
? Cự tuyệt của bé Thu có phải là dấu hiệu của đứa trẻ không? Vì sao?	- Lí giải.	- Không- > Vì bé Thu không thể chấp nhận một người khác với cha mình trong bức ảnh thu cha hiểu nguyên do của vết dử dằn trên mặt ông hai.
? Nguyên nhân nào làm cho bé Thu không nhận ra cha mình?	- Nhận xét	- Tội ác của đế quốc Mỹ.
? Nếu ở trong hoàn cảnh đó em sẽ xử sự như thế nào?	- Bộc lộ.	
Tiết 2		
? Kể tóm tắt nội dung đoạn trích?	- Kể.	b. Thái độ và hành động của Thu khi nhận ra cha.
- HS: Quan sát đoạn văn " <i>Sáng</i>		

<i>hôm sau... tuột xuống".</i> ? Bé Thu nhận cha trong hoàn cảnh nào? ? Nhận xét thái độ và hành động của bé Thu trong buổi sáng chia tay với ông Sáu? ? Khi nghe ông Sáu nói "thôi", ba đi nghe con" bé Thu có phản ứng nh- thế nào? ? Tiếng kêu thét gọi ba của Thu ở đây có gì giống và khác với tiếng kêu thét gọi má ở đầu văn bản? ? Tác giả đã bình luận tiếng kêu đó của bé Thu nh- thế nào? ? Không những thế ở bé Thu còn có những hành động nào? ? Nhận xét về hành động này của bé Thu? ? Chứng kiến cảnh t-ợng đó mọi ng-ời có thái độ nh- thế nào? Vì sao? ? Vì sao bé Thu lại có sự thay đổi về tình cảm và thái độ với ông Sáu nh- vậy? ? Em có nhận xét gì về tình cảm của bé Thu? ? Nhận xét nghệ thuật miêu tả tâm lí nhân vật bé Thu trong truyện? GV: Yêu cầu học sinh quan sát phần đầu văn bản. ? Khi đ-ọc về thăm nhà và gặp con, ông Sáu đã thể hiện tình ng-ời cha trong những chi tiết miêu tả nào?	- Phát hiện - Nhận xét - Phát hiện - So sánh. - Đọc. - Nhận xét. - Phân tích. - Lí giải. - Lí giải. - Nhận xét. - Khái quát. - Quan sát. - Phát hiện.	- Sáng hôm sau ông sáu phải ra đi. + Thái độ: Thay đổi đột ngột. - Về mặt sâu lại. - Nhìn với vẻ nghĩ ngợi. - > Muốn nhận cha nh-ng không dám vì trót làm ba giận. - Kêu thét lên: Ba...a...ba... - > <i>Tiếng kêu dứt quãng nh- nghẹn lại, nấc lên...</i> - Tiếng kêu nh- tiếng xé, xé sự im lặng... - Vừa kêu vừa chạy. + Chạy thốt lên...ôm chặt lấy cổ ba... + Hôn ba nó cùng khắp... - <i>Hành động gấp gáp-->thể hiện tình yêu th-ơng, kính trọng, muốn giữ ba lại.</i> - Có ng-ời không cầm đ-ợc n-ớc mắt... -->Xúc động tr-ớc tình cảm cha con bị dồn nén... - Đ-ọc bà giải thích-->sự nghi ngờ đ-ợc giải toả. <i>*Tình cảm sâu sắc, mạnh mẽ, yêu th-ơng cha.</i> - Miêu tả qua cử chỉ, hành động, lời nói. <i>2.Tình cảm cha con sâu nặng của ông Sáu.</i> - <i>"Tình ng-ời cha cứ nôn nao trong ng-ời anh".</i> - Khi đoán biết là con không thể chờ xuống cập bến.

		- Nhún chân nhảy lên bờ. - Kêu to lên...
? Tâm trạng của ông Sáu lúc đó nh- thế nào?	- Phát hiện.	- Xúc động.
? Thái độ của bé Thu có đáp ứng niềm mong đợi của ng-ời cha hay không? Ông Sáu có phản ứng nh- thế nào trong tình huống đó?	- Suy luận.	- Ông đứng sững ng-ời lại...mặt sầm lại...tay buông xuống nh- bị gãy.
? Trong ba ngày đó, ông Sáu mong mỏi nhất điều gì? Sự cố gắng của ông có đạt kết quả không?	-Nhận xét	- Mong đ-ợc nghe một tiếng gọi "ba" của con gái, nh- ng không có kết quả.
? Trong buổi chia tay, nhìn bé Thu tình cảm của ông Sáu nh- thế nào?	-Suy luận	- Muốn ôm con, hôn con nh-ng lại sợ nó giẫy lên bỏ chạy.
? Khi bé Thu cất tiếng gọi ba thái độ của ông Sáu nh- thế nào?	- Phát hiện.	- Xúc động, khóc.
? Vì sao ông Sáu lại khóc? GV: Dẫn dắt phần cuối truyện.	- Lí giải.	- Sung s-ống, hạnh phúc.
? Khi trở lại khu căn cứ tình cảm của ông Sáu với bé Thu diễn biến nh- thế nào?	- Phát hiện.	- Nhớ con, ân hận vì đã đánh con, nhớ lời dặn của con, tìm khúc ngà làm chiếc l-ợc cho con. - Hón hỏ nh- một đứa trẻ đ-ợc quà.
? Khi tìm đ-ợc khúc ngà tâm trạng ông Sáu nh- thế nào?	- Phát hiện.	- C-a từng chiếc răng l-ợc "Thận trọng, tỉ mỉ...".
? Tác giả miêu tả ông Sáu làm chiếc l-ợc ngà nh- thế nào?	- Miêu tả.	- "Yêu nhớ...của ba".
? Sau khi hoàn thành ông đã khắc dòng chữ gì lên sống l-ng l-ợc?	- Phát hiện.	- Tình cảm giành cho con.
? Việc ông Sáu dồn hết tâm lực để làm chiếc l-ợc bằng ngà nói lên điều gì?	- Lí giải.	
? Từ khi có cây l-ợc, tâm trạng ông Sáu nh- thế nào?	- Phát hiện.	
? Cử chỉ cuối cùng của ông Sáu tr-ớc khi hi sinh là gì?	-Nhận xét.	- Nhớ con... - Càng mong gặp con.
? Chi tiết ông Sáu cố gửi lại cây l-ợc nói lên điều gì?	- Suy luận.	- Móc cây l-ợc trao vào tay ng-ời bạn chiến đấu.
	- Suy luận.	

? Cây l-ọc còn gọi cho ng-ời đọc điều gì về chiến tranh và cuộc sống con ng-ời? ? Cây l-ọc trở thành vật nh- thể nào đối với cha con ông Sáu? ? Vì sao tác giả lại đặt nhan đề "Chiếc l-ọc ngà"? ? Ng-ời kể chuyện trong tác phẩm này là ai? Việc chọn ngôi kể nh- thể có tác dụng gì? ? Sau khi học và đọc truyện em có cảm xúc và suy nghĩ gì? ? Nêu những thành công về nghệ thuật? GV khái quát gọi học sinh đọc ghi nhớ SGK.	- Lí giải. - Lí giải. - Nhận xét. - Cảm nhận. - Khái quát.	*Tình cha con thấm thiết, sâu nặng. - Những đau thương, mất mát, éo le mà chiến tranh gây ra. * Cây l-ọc là kỉ vật thiêng liêng của tình phụ tử. - Cây l-ọc là kỉ vật cuối cùng của ng-ời cha muốn trao cho con, cây l-ọc ấy là biểu tượng của tình cha con "không thể chết" dù ng-ời cha đã hi sinh. - Ng-ời kể chuyện là nhân vật bác Ba (bạn ông Sáu). - Kể ở ngôi thứ nhất. - Tác dụng: làm cho câu chuyện trở nên khách quan, đáng tin cậy... IV. Tổng kết. 1. Nội dung. - Cảm động về tình cha con thấm thiết sâu nặng của cha con ông Sáu trong hoàn cảnh éo le của chiến tranh. 2. Nghệ thuật. - Xây dựng tình huống truyện bất ngờ. - Miêu tả tâm lí nhân vật. * Chi nhớ SGK

D. H-ớng dẫn các hoạt động nối tiếp: (1□)

- ✓ Đọc tóm tắt tác phẩm.
- ✓ Tập phân tích nhân vật bé Thu.
- ✓ Ôn tập chuẩn bị kiểm tra 1 tiết văn thơ hiện đại.